ГОДИНА XIII. На Цетињу, у Недјељу 2. Септембра 1884. БРОЈ 36.

Излази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата мора се у главном приложити непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетињу, а може се и картом упућеном на пошту у Котор. Дописе шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За остале мање и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 1. Септембра.

Видјели смо, да наше основне школе, при најбољој вољи и највишој ревности учитеља у њима, не могу потпуно да одговоре свом задатку, поглавито с тога, што већина наших учитеља није стручно спремљена за своју тешку дужност.

Ваља нам сад одговорити на питања: како би се, при данашњем стању нашем и с обзиром на све околности ове земље, најлакше могло доскочити том недостатку и колико толико накнадити што фали?

Кад се не би морало обзирати на данашње стање и многе друге околности наше земље, био би најлакши одговор на постављено питање: ваљало би отпустити из службе све оне учитеље наше који нијесу довољно спремни за свој посао, а на њихово мјесто поставити учитеље способне, који би се, наравно, морали добавити са стране. Међу тијем, имала би се на Цетињу, или гдје му драго у Црној Гори, основати учитељска школа, из које би временом долазили синови излазили као потпуно оспособљени учитељи.

То би био радикалан лијек.

Но као што у свему осталом за нас и наше прилике нијесу радикални лијекови, тако нијесу ни у овом случају. Све и да имамо одважности да их се латимо, немамо моћи да на тај начин лијечимо своје недостатке. Нагле мијене, творбе на пријечац, из убаха, нијесу за нас. Код нас мора све да се развија из онога што већ постоји, поступно и без потреса.

Све и да има, или боље рећи да нема влада наша срца, па да отпуштањем толикијех учитеља из службе остави без коре хљеба толике људе, она није у стању да приступи тој радикалној мјери због тога, што јој — каса не допушта. Набављање учитеља са стране, разумије се способних учитеља, било би с великим издатком скопчано, јер прво много би отишло на сам путнк трошак за њих, а још више за плате годишње, које би се за њих морале знатно повисити, јер је извјан сваке сумње, да се они не би задовољили с платама, које данас наши учитељи имају.

Истина је, до душе, да влада наша у својој просвјетној политици мора имати пред очима само општекорисне циљеви државе и народа, и да према томе мора удешавати своје мјере и кораке; па ако ће по нужди поједини и страдати при томе, она не смије, за љубав појединаца, смаћи с погледа главне своје циљеви, у којима лежи општа корист. Дакле за љубав општег напретка у просвјети влада наша не би се мора а толико обзирати на то, шта ће бити са којом десетином учитеља, кад се отпусте из службе.

Али немогућност, да се тај радикалан лијек предузме, лежи, како већ рекосмо, у — државној каси нашој, која је доста танка и мршава. Она не би могла узети на себе терет, да просвјетни буџет у толикој мјери повиси, колико би морало бити, кад би се приступило набављању учитељскијех снага са стране.

Исто је то и са учитељском школом. Нема никога међу нама, који не би увиђао, да нам је та школа нужна. Нико ваљда више од владе наше не би био веселији, да види ту школу на Цетињу или ма гдје у Црној Гори. Али за луду су сва увиђања и све лијепе жеље, кад је љута оскудица у ономе, од чега жеље прелазе у дјело. Просвјетни буџет ваш није толики да би био у стању издржавати поле добро уређену учитељску школу, за коју би такође ваљало набављати наставничке снаге са стране, што би било још с вишим трошком скопчано него набављање самијех учитеља за основне школе. Ми имамо данас у цијелој Црној Гори само један просвјетни средњи завод, нашу нижу гимназију, па колико нас муке и натеге стаје издржавање тога јединог завода! О томе би наша државна каса, да има језик, знала много причати!

Кад дакле не можемо ни овако ни онако, кад морамо задржати дојакошње учитеље, а не можемо, бар за сад, ни помишљати на оснивање учитељске школе, има ли онда начина, да се с овијем учитељима помогнемо колико можемо и да се за њихову накнадну спрему постарамо колико нам околности допуштају?

Чини нам се да има.

Сваке године имају наши учитељи по читава два мјесеца одмора. За два мјесеца да се много научити и урадити, само кад се хоће и може. Нека се у та два мјесеца редовно сваке године отвори педагошки курс на Цетињу, на који би морали долазити сви учитељи црногорски и сви други који мисле бити учитељи. То би се имало понављати сваке године и на том курсу имали би се спремати наши учитељи за своју струку.

То је све лијепо, ма ко би држао предавања на том курсу?

Хвала Богу, у Српству има данас већ лијеп број ваљанијех, теоретично и практично образованијех педагога, који своје мјесто дично заузимају и који су свом звању потпуно дорасли. Има их у Сомбору, има их у Новом Саду и по свим другим крајевима нашега народа, гдје се имало кад о просвјети радити. И ови имају, што као и сви други наставници, по два мјесеца слободна на годину.

Не би ли пакетно и корисно било, да влада наша узме на себе, да једнога или двојицу од тијех признатијех педагога наших позове, да за вријеме свога одмора дођу на Цетиње и отворе педагошки двомјесечни курс за све наше учитеље?

Разумије се, да би влада наша морала узети на себе и тај терет, да се ови људи, ови педагози, за та два мјесеца о државном трошку издржавају и да им се њихов двомјесечни труд достојно награди.

Ми мислимо, да би то био најзгоднији начин, да се наставним невољама нашим доскочи, а да се не прибјегава радикалним мјерама нити да се наша државна каса преко мјере оптерећава.

Ово је један начин, који је већ у многим приликама опробан. Познато нам је врло добро, да н. пр. ни у Војводини назад неколико десетина година основне школе нијесу биле ништа боље него у Црној Гори, ако не горе. Бивало је тамо школа, у којима су наставници били — пропали мајстори и црквени звонари. Школа учитељских није било нигдје. На како се почело радити, кад се увидјело, да школе не могу више остати у том стању, да учитељима ваља дати нужну спрему? Најпоше се честити људи, образовани стручњаци педагози, те отворише за вријеме школскога одмора педагошке курсове, на које долазаху учитељи са свијех страна, те слушаху „нови метод.“ Ови курсови уродише најљепшим плодом, улише нови животворни дух у опалу српску школу, те и стари учитељи-мајстори осташе људи новога кова, почеше настављати „по новом методу.“ Сјајан успјех показа се за неколико година: око чега су дјеца од прије морала лупати главу по неколико година, сада савладају као у шали за неколико мјесеци.

Што се тамо тако сјајно посвједочило, не може ни овдје изостати. Учитељи су наши већином млади бистри људи. С њима би се могло учинити врло много за два мјесеца редовне педагошке наставе, нарочито још кад би се то понављало сваке године. Ми се не сумњамо ни најмање, да би за неколико година основна настава у нашијем школама знатно напредовала, а тијем би се стоструко исплатили трошкови, које би наша државна каса поднијела издржавајући педагошке курсове.

Некијема се чини, да би боље било слати наше учитеље на страну ради похађања педагошких курсова.

Ми нијесмо тога мишљења. Осим тога, што би нас то много скупље стало, још је у том случају опасност велика, да би се жељена циљ са свијем промашила. Слушајући на страни курсове наши учитељи били би са свијем изван контроле својих надлежних власти, те би се лако догодити могло, да би се они на страни предали са свијем другом чему, а не слушању педагошких курсова. Не велимо да би сви тако чинили, али би већина могла доћи у то искушење, за које варошки на страни довољно прилика пружају, а онда је пропала ствар, ради које су послани на страну, па је пропао у неповрат и новац државни који би био у то име издан. Поврх тога, очевидно је, да би педагошка предавања много више користи пријнијела, кад би се у самој земљи држала, због тога, што би позвани са стране педагози имали прилику, да се непосредним посматрањем упознају са свијем особитим околностима и односима наше земље и нашега народа, што је опет од неоспорне вриједности за ваљано систематисање цијеле наставне материје.

Мислимо да разлози ови имају довољно јасности и снаге, да убједе сваког о том, да бољега начина нема за унапређење основне наставе у нашој земљи. Учини ли се тако како предложисмо, увјерени смо, да ће се с овијем снагама, те су нам сад на расположењу, и без великог оптерећавања државне касе учинити много у нашим основним школама, учинити толико, да одговарају своме задатку: да шире основна знања у народ и да буду довољна подлога за даље образовање.

Остаје нам још, да проговоримо коју о нашој гимназији.

Сад се већ извјесно зна, да ће се три цара: руски, њемачки и аустријски састати. Састанак ће бити 3. ов. м., дакле прекјутра, и то на руском земљишту, близу Варшаве, гдје ће њемачки и аустро-угарски цар бити гости рускога цара. Њихова Величанства, цар и царица руска, са наљедником пријестола и великим кнезовима већ су стигли у Варшаву у понедјељник 27. пр. м. Депеша, која нам то јавља, не каже ништа, је ли у пратњи њиховој г. Гирс. Али сва је прилика да јест, или ако није баш пошао у пратњи цареној, а он ће се врло који дан наћи тамо. Царска суседна: њемачки и аустро-угарски поклоне данас или сјутра, те ће у Варшави бити 3. ов. м. С њима иду и њихови министри иностраних дјела, књез Бисмарк и граф Кальноки.

Толико се за сад поуздано зна.

Разумије се, при тако великом догађају као што је састанак три *владајућија цара* у Јевропи, свијет би рад био, да много више зна, те се упушта у разна нагађања и пружа ухо на све стране не би ли могао што више докучити. Да ће при том бити свакојаких дошаптавања и да ће свак ушивати пјесму на своју ноту, и то је јасно напријед знати.

Ми се не можемо упуштати у оцјену тијех нагађања, али чак је новинарска дужност регистровати бар оне гласове, који заслужују пажњу, с обзиром на извор, из којега потичу.

Тако је, међу осталим, занимљив један допис о том предмету из Петрограда у полузваничкој бечкој „Полит. Кореспонденцији“, за коју се зна да прима своје информације из обавијештених кругова. У том допису карактерише се предстојећи састанак тројице царева прије свега као лични куртоазије и доказ доброга пријатељства. „Три монарха — вели се у том допису — имаће без сумње повода, кад се састану, да се порасговоре о политичким питањима, која њихове државе најпаче интересују. Но ипак је довољно претпоставити, да суверени не ће тражити том приликом нове комбинације, него ће се само ограничити на то, да постигну тјешње споразумљење у политици, која би способна била, да данашњи положај међу трима државама и угодне посљедице тога положаја у пуној мјери учврсти. Према томе овај састанак вјероватно не ће створити никакву нову ситуацију међу трима државама, јер односаји међу кабинетима петроградским, бечким и берлинским, као што то посвједочава цијела у потоње вријеме између њих измијењана кореспонденција, већ су сада најодличнији. Но састанак има да буде за велику масу видљив чак и опипљиво свједочанство тијех односаја. Нарочито цар руски и Цесар аустро-угарски морали су већ за то жељети да се састану, јер је послије толиких неспоразумљења, која су до скора трајала између обострани народа, ма да је међу тијем наступило поправље, остала тамо и још нека опрека, неко противљење међусобне споразуму и слагању, које ће се сад јамачно са свијем разбити“.

Ако је наведени лист и у овој ствари тачно обавијештен, онда би овај састанак, крај свег његовог увијања и завијања, имао бити пресудан за даљи опстанак дојакошњих односаја између три царевине. Јер и ако се као што речени лист наводи, на овом састанку не ће стварати никаква „нова ситуација“ нити ће се правити какве „нове комбинације“, ипак ће се вијећати о томе, како ће се постићи *тјешње* споразумљење у политици, која би способна била, да данашњи положај међу њима у *пуној мјери* учврсти, а исто тако и повољне посљедице тога положаја.

Из тијех ријечи мора се довољно извести, да данашње споразумљење међу тим трима силама није доста тијесно, кад се иде за тијем, да постане још тјешње; и да данашњи положај међу њима није у пуној мјери учвршћен, кад ће се тек сада, на овом

састанку, настојавати да се та мјера постигне.

Ако то све стоји, онда овај састанак не би био само акт куртоазије и знак доброга пријатељства, него би имао пред собом и прави конкретни задатак, који би му ваљало ријешити: задатак, да се у политици, која служи за подлогу односајима тих трију царевина, на овоме састанку потпуни споразум постигне.

Стојимо данас пред једним задатком, који још није ријешен, него се тек има ријешити. Потпуни споразум може се постићи, а може се и не постићи. Све стоји до оне дерне политике међу трима силама, која би тај споразум омогућила.

Која је то „политика“?

Ми је не знамо, а не ћемо да нагађамо. Ако се међу трима силама постигне то што се жели, т. ј потпуни споразум, онда ћемо лако и брзо видјети, која је то „политика“ те је омогућила, да се они потпуно споразумију. Можда ће се та „политика“ у неколико и наше коже тицати; бар није вјеровато, да она неће дирнути у онај комплекс питања, која се више или мање тичу балканскога полуострва.

Ако се пак жељени споразум међу тијема силама не постигне, онда ће ваљда у свему остати овако као што је до сад било, т. ј. споразум међу њима не ће бити оволико тијесан колико би се жељело, а ушљед тога ни положај међу њима не би могао бити у пуној мјери чврст, па ни посљедице тога положаја у пуној мјери повољне.

Могуће је и једно и друго.

Ми, с наше стране, више нагињемо вјеровању у претпоставку, да ће трима силама на овом састанку поћи за руком, да дођу до потпуног споразума у политици, која им треба за основу потпуно учвршћених међусобних односаја. У тој вјери крије нас осиједочење, које имамо о томе, да ће се све три силе с једнаким расположењем и добром вољом срести на једноме пољу, које је ваздан згодно било, да загладе све противности, да измире или бар сузбије све противуборне интересе и да утре пут најбољем споразуму.

То је поље: *мир*.

Владаоци тако силнијех држава, на којима лежи тешка одговорност за срећу и благостање толикијех народа, од којијех у највишој мјери зависи цијели напредак човјечанства, не могу се заједно састати с другом мишљу, него како ће од свег срца и из свијех сила радити, да се учврсти општи мир, који је први и неопходни услов сваког напретка међу људма.

Ако тај мир зависи од доброга споразума међу њима и од лијепога слагања и братске љубави међу њиховим народима, онда, мислимо, нема те жртве, коју они не ће принијети, да се та циљ постигне. А да мир највише од њих зависи, о том нема сумње, јер они су данас силни и моћни у свијету, а да док силни и моћни *хоће* мира, слаби и мали *морају* га хтјети.

Нека их Онај, пред којим је сва сила њихова ништа, нека их Цар царева и Господ господствујућих упути на пут прави, на нека у сили својој никад не смету с ума праду, која и малима и слабима даје право на живот у колу човјечанства, и нека не забораве лекцију историје, којом се потврђује она наша пословица: свака сила за времена, а невоља редом иде.

Српска ствар пред хрватским сабором.

Ми смо јавили у овоме листу, како су Срби заступници на хрватском сабору поднијели приједлог за уређење послова, који се тичу црквено-народне аутономије Срба у краљевинама Хрватској и Славонији, и како је тај приједлог предат једном одбору саборском на оцјену и извјештај.

Одбор је свршио свој посао и ствар је дошла пред сабор с препоруком одбора, а сабор је усвојио цијели приједлог онако како га је одбор предложио.

Како је ствар ова поново посвједочила, да није угушена клица братске љубави међу браћом, и како су том приликом држане с обје стране бесједе пуне братских осјећаја и мудрога разбора, то налазимо за дужност, која нам је веома пријатна, да саопштимо овдје у изводу тијек расправе, која је о том предмету вођена у хрватском сабору.

Ево те расправе по хрватским „Нар. Новинама“:

Долазак на ред основа закона о уређењу посала, спадајућих на црквено-школску аутономију Срба исповједника грчко-источне вјере у краљевинама Хрватској и Славонији.

Извјеститељ госп. Арнолд: Високи саборе! Да ми је било на избор бирати између приједлога, ево како жалосно надишућега трогодишта, па и још коју годинју натраг, за наједним приједлогом небих посегао онако весела срца, а мирне душе, као за овим, којега ми је част Вама, господо, образложити сада. Велим: весела срца, а мирне душе, јер носи као своје поглавито и једино обиљежје златну лозинку: „дај брату, што је братово“, а ја сам чврсто увјерен, и то увјерење не може ме нити ће ми икада ништа потрести, да само: in hoc signo vinces (у том знаку побиједићеш).

Тај „signum“ могао је бити Константину Великом крст или рецимо: крижа; вама је посве све једно, за наш народ, је ли се крстио или крижао, мора бити једини signum: слога једнокрвне браће. Нека се онда наши такмаци, злобници, од чуда или ужаса крсте или крижају, наша ће бити увијек побједа.

Ако је истина ријеч пиведскога Аксела Оксенстјерне изустјена свом сину: „сјајко, зар не знаш, како мало разума треба, да се свијетом влада,“ тад баш није тешко бити владаром на земљи. Но чеће бити ни тешко ако је истинита ријеч књиге простране мудрости, која у том гледу једнодушно проноси: „Дај Богу, што је божје, цару, што је царево.“ Ех! па кад дадеш брату, што је његово, учинио си већ божје дјело, и два сложна брата прије ће се погодити, но два раздвојена, најпаче осамљена, што је и колико царево, што је и колико сваког другога, који смије да каже право на оно, што је њихово.

Но што разлог данашњој законској основи лежи особито у историјском развитку цијелога питања, то ћу дозволом Вашом, описати вам, у врло кратким цртама, историју, па тим и оправдање самога предмета наше зах. основе.

Дочим је већина славенскога свијета по вјероисповједницима претиканим од источне цркве, нарочито првога црквенога ауторитета у Цариграду, покрштена, а то покрштење отпочело је у доба, гдје се већ замјетнула била борба цркве на западу и оне на истоку, у којој је био грчки елемент посвема превладао латински, то је и он развитком оцјењења цркве на истоку од римске цркве остао претежнији дио славенскога свијета уз цркву грчко-источну и обреде у њој уведене, на посе уз патријархат цариградски, који је, пошто су остала три патријархата на истоку освајањем мухамеданаца отргнута била, остао још једним средиштем цркве на истоку.

Једна од битних разлика обију цркава римске и грчко-источне састоји се у том, што источна црква држи, да је утемељитељ цркве примат или начелништво само Петру за његову особу, а не и његовим насљедницима оставио, да је с тога невидљиве глава цркви сам Исус Христос, а видљиве јесу епископи, насљедници апостола. На овом епископском саставу децентрализовала се је течајем времена источна црква, те се распала у партикуларне, најпаче народне цркве. Док је било још снаге у источно-, римској или византијској држави, признавао је био патријарх цариградски од свих народа славенских ту цркву, ал чим су се појединa, тако и славенска племена и посебне народне државе ујединиле, настојало се је и око прво независне самосталне цркве у тим државама. Тако је понајприје бугарско, тад српско, и најзад руско племе дошло до црквене самосталности.

Када је српско племе, које је онда већ имало посебнога митрополита, стојећег до душе у зависности од патријарха цариградскога, ал ипак над свим епископатом племенским, сјединила обитељ Немањића у једну државну цјелину, пође брату првога српскога „првовјенчанога“ краља, св. Сави, за руком, боравећи у Цариграду од 1214—1219., да испослује самосталну митрополију за краљевину Србију, те је сам и првим српским митрополитом био.

Душан Силни узвиси своје краљевство на царство повиси, такођер год. 1347 митрополију на патријаршију, во текар Лазару Грбљановићу, једном од дјелбеника царства српскога иза смрти посљедњега Немањића Уроша V., пође за руком, принудити патријарха цариградскога, да г. 1376 признаде патријарха српскога са столицом у Пећи. Тај патријарх владао је над припадницима цркве грчко-источне по Србији, Босни, Херцеговини и Црној Гори, па када је нестало српске државе на Косову, још је он придржао бар сјен своје црквене самосталности. У оно кобно доба турскога прогонства имадемо тражити заметак данашњој црквеној управи, јер патријарх, немогав сазивати епископат на синод, питао је за важније црквене послове савјет у најближега свештенства и угледних свјетовњака.

Срби испред јарма турскога стали сада бјежати у сусједне земље хрватске па и угарске, а год. 1690 исели се сам патријарх Арсеније Црнојевић са много народа у наше крајеве. За живота тога патријарха не бијаше му наслједника у Пећи, тек по смрти његовој год. 1706 буде опеће поч изабран и потврђен, а наслједници патријарха Арсенија Чарнојевића у аустро-угарским земљама бијаху одселе само митрополите, дужни послушати пећкога патријарха, који је тако посао тако-ђер црквеном главом Срба у нашој домовини, у оно у Аустро-Угарији.

Неко доба, од како је пожаревачким миром г. 1728. велик дио Србије и Босне ваној држава припао, бијаху два митрополита, један у Сријемским Карловцима, а други у Београду, оба подређена пећком патријарху, али год. 1734. бјеху обје митрополије сједињене у једну, па када се је год. 1737. опет један пећки патријарх, а име Арсеније Јовановић Шакабента са много народа амо преселио, добио је баш тада управљању београдско-карловачку митрополију.

Када су Турци патријарх освојили Београд, пренесена бјеше митрополитска столица у Карловце, те Арсеније Јовановић оста потврдом царице Марије Терезије митрополитом карловачким, па овако преста и црквена зависност онђешњих Срба од патријархата пећкога, те су наслједници Арсенија Јовановића, ако и само митрополите, ипак сву власт самосталне, независне цркве.

Сам пећки патријархат буде посље 1737. подређен цариградском, а год. 1766. и сам наслов патријарха српскога укинут, чо у прво томе није митрополит карловачки могао никакова уплива стећи на остатке српске цркве по Балкану, а тамо се створе три самосталне цркве с митрополитама на челу, наиме црногорска, српска и босанско-херцеговачка, тако да имадемо по том четири самосталне српске цркве, које међу собом и с осталим источним црквама стоје само у догматичком савезу.

Срби у нашој држави владали су се у погледу својих црквених и с овим у савезу стојећих послова привилегијама, подјељиваним им од наших владара, па се течајем времена кристализовали темељни државни закон на цркву српску налазе у тако званом „rescriptum declaratorium“, који је 16. Јуља 1779 добио прев. санкцију. Та декларација остала је темељним законом све до најновијег доба, јер је скоро стотину година минуло, а да се за митрополију карловачку није никаква знатнија реформа увела, ван што је год. 1848 митрополиту Јосифу Рајачићу и његовим наслједницима подијељен наслов патријарха.

Истом године 1864—1865 државни народно-црквени конгрес створио је повраћу штатута, који су прев. рескриптом од 10. Августа 1868 потврђени.

Статути овога рескрипта јесу ови: о дотацији свештенства, о устројству мјесних црквених општина, о шкодама, о устројству консисторија и савјета, о управи добара и фондова, и о парохијском испиту.

Важнији од ових јесу статути, којима се још устројство конгреса и цркве у опће промијенило. То је изборни ред за конгрес створен у конгресу од год. 1870 и устројство конгреса од год. 1874—1875, који потоњи је прев. рјешењем од 14. Маја 1875 потврђен.

Насупрот тако течајем вјекова развившем се народно-црквеном правном животу Срба заузело је угарско законодавство у пријашња времена, па и у најновије доба, становиште своје, нарочито зак. чланком IX, 1868, којим чланком признала је Угарска и узаконила аутономију Срба исповједника грчко-источне вјере у пословима њихове цркве, школе и амо односећих се завода, те јој је стављала само двојаку стегу: право врховнога надзора круно, које она извршује путем уставним г. ј. преко угарскоме сабору одговорнога

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ПРЕДОХРАНА ОД КОЛЕРЕ.

Извештаје др Пру-а,

усвојено на сједници од 2. Јуља 1884 год. француског комитета за јавну хигијену

(Свршетак).

2. Мјере, које ваља предузети у случају болести.

Пужницм. — Два пута на дан, треба у кућама, гдје се појавио случај колере, сипати у сваки отвор нужнички два литра плаве течности или две кафене шоље сувог хлорног креча, раствореног у два литра воде.

Осим тога добро је на сваком нужничком отвору начинити једну оловну потпреку цијев у облику U како не би могли гасови проходећи продрати у станове већ да се враћају натраг у нужнике.

Ђубре, отпатци и смрад кухињски. — Све ђубре, отпатци кухињски и т. д. ваља да се чува у каквом добро затвореном суду; сваки дан треба одозго пустити или нола чаше раствора плавог камена или једну двије кашике сувог хлорног креча.

Свако вече ове отпатке, ђубре и т. д. ваља сместити у један мали метални сандук који треба сваки газда од куће да начини у својој авлији; прије но што ноћ наступи ваља посути ђубре са хлорним кречом. Свако јутро, овај сандук се проспе у јавна кола, која продазе сокаком па се опет на дно празног сандука проспе мало хлорног креча ради дезинфиковања самога сандука.

Јавна хигијена.

Мјере против нагомилавања становника. — За вријеме колере треба избјегавати свако нагомилавање свијета на једној тачки; састанци и гомиле свијета врло лако постану опасните, са кога се шири зараза; вашаре, трке и т. д. треба у оваквим случајевима одложити.

Нагомилавање нечистоће и отпадака. — Најстрожије треба забранити да се нагомилава нечистоћа, ђубришта, индустријски отпатци који се распадају по авлијама или у близини кућа гдје се станује. Све гомиле не треба никада уклонити прије но што се добро полију са дезинфекционом течношћу коју смо горе поменули. А исто тако треба том течношћу попрскати ово мјесто, са кога се ђубре уклонило.

Против зајажења нечистоће. — Треба врло озбиљно мотрити на то да се у каналима за нечистоћу и помије не зајаве имети, и то нарочито гдје канали излазе на улицу. С тога ваља их прати врло савјесно и то најбоље са водом помијешаном са течношћу за дезинфекцију.

Изношење нечистоће. — За вријеме епидемије колере, изношење нечистоће може се дозволити само онда ако су бурад херметично затворена, кад се овај посао врши помоћу паре снаге и ако се гасови који се том приликом појављују, спале. Послије сваког рада треба добро дезинфиковаги како саму нужничку јаму тако и натегачу, кроз коју се нечистоћа цијела.

Све стаље нужничке јаме треба за вријеме епидемије административна власт да надзирава и дезинфикује.

О обавезној пријави. — Треба да је обавезно јављање власти за сваки случај колере који се појавио. Ова пријава треба да се изврши прије истека 24 часа и о томе треба да се побрину и за то да су одговорна она лица која су око болесника.

О преношењу болесника. — Чим се појави који случај колере у гостионици и у ком јавном стану (мебловане собе за издавање под кирију обично самцима) одмах ваља то јавити члану полиције или општине. Болесница не треба да остану на двадесет и четири часа у таквим становима; њих ваља одмах превијети или у нарочиту болницу, или у какву кућу која је за ову цијељ узета и припремљена; међутим увијек болеснице њиову прва за једу превијети у једна кућу, који сама у ову свршу, ако је

само могуће да се тамо возилу без опасности по сусједе.

Дезинфекција оруженог стања. — Соба у којој је био холеричан болесник не смије се издати никаквом новом путнику или кирајџији прије но што се добро дезинфиковала сагоревањем 30 грама сумпора на сваки кубик метар запремине собе.

Корист нарочитих амбулаторија. — Кад ваши лица станују у једној соби па се једно од њих неболи од колере, онда је веома опасно за остале чланове породице, а нарочито за дјецу, ако се болесник лијечи у тој заједничкој соби. С тога ће ваља неопремљено превијети у нарочиту болницу или амбулаторију, где су на виђеди на оздрављење много већа но у кревељевом стању, гдје кајгета нема што нам је нужно хитна помоћ и добра њега.

Надзиравање кућа. — У свакој кући гдје се деси један случај колере ваља одмах да дође као надзорник општинске власти, најприје да констатује истинитост појављеног се случаја, а за тим да се увјери да ли су се предузеле све мјере за дезинфекцију и да ли су оне довољне.

Кад се нема довољно јемства да ће се дезинфекција као што треба извршити, онда треба о овоме да узме административна власт бригу на себе.

Перионице. — Нарочиту пажњу ваља обратити над јавним [illegible], како се не би десио случај да

министарства, па тад земаљске законе, у границама у којима се смије ова самоуправа кретати. Овако добби аутономија Срба исповједника грчко-источне вјере нове темељне законе, а то су баш тај зак. члан IX.: 1868 и статут од 14. Маја 1875.

Тако је Угарска сачувала себи законити уплив на народно-црквене српске послове, дочим Хрватска у том погледу до данас неучини ништа, премда у Угарској обитава само до 400.000 Срба, а на хрватском територију до 30.000 душа више.

Исправљам донекле ријеч „ништа“, јер добро знадем за покуе сабора у години 1875, који се ипак изјалови, а знадем и то, да је рескрипт од 10. Августа 1868 једноставно уврштен у наш зборник г. 1868 комад VI. бр. 18, а рескрипт од 14. Маја 1875 у зборник године 1876 комад XV. број 39.

У одбору овога сабора владала је с тога у том погледу једнодушност, да има де законодавство краљевина Хрватске и Славоније једном насупрот аутономији Срба у пословима њихове цркве, школе и само се односећих завода, како се је исто развила течајем досадањих времена на основу привилегија, те како фактичним животом и у границама краљевина Хрватске и Славоније живи, заузети своје становиште, те ову аутономију на законити темељ осовити; но удаљујући тој аутономији овако за будућа времена законити темељ, није одбор ни часак с вида пустио потребу, — покуп стална темеља установити јој исто тако сталне међе, за да и у временима непретрпи устав ових краљевина и њихово законске уредбе никоју будућу промјену упливима законодавства њихова.

Овакову гаранцију нашао је одбор такођер покуп угарског законодавства у уставним путем вршити се имајућем надзору Његовога Величанства и у самим земаљским законима.

Није у осталом одбор сматрао сходним ни потребним буд упустити се у каково исказање или уваконење појединих повластица, унутар и преко којих биташе аутономија српска, буди означивати којим законитим цитатом уставним путем вршити се имајуће право врховнога надзора Његовога Величанства, јер се под овим ријечма не може ово разумијевати, но темељним државним законом, државноправном нагодом и осталим законским установама за наше краљевине обкљежени начин, па тако наста §. 1. зак. основе.

Исто тако је одбор, уважавајући управо начело равноправности у правном у опће, а наносе у државном животу ових краљевина, дао израза тој равноправности у параграфу другом, да ће богопотовне сархе исповједника вјере грчко-источне покуп истовјетних сврха исповједника католичке вјере добивати праведни сразмјерни принос из земаљских средстава.

Код употребе ћирилице, коју Срби исповједници грчко-источне цркве поштивају као особитост своју, био је одбор сусретљив у толико, да се с једне стране употреба ћирилице неизвргне у неоправдану запрену узајамнога опћења власти и странака, а да се с друге стране у интересу јавне службе уздржи и надаље латиница, коју има свакоји становник ових краљевина познавати, у искључивој употреби за унутрашње службовање и дописивање земаљских власти, за које једине може дакако ова одредба услиједити, па тако наста §. 2. основе.

Ријеч, која одјекује о видове саборнице, неизгине у неповрат, ока јечи и одјекује још кроз недогледна стољећа, па тако нијесмо једанпут овдје слушали по-

---

умрлано рубље од колеричних болесника не би прало са осталим вешом. Ово рубље треба, прије но што се донесе у перионицу, да се добро дезинфикује као што смо горе поменули.

Бесплатно раздавање материјала за дезинфиковање. — Сваки полицијски кварт треба да има по један део материје за дезинфиковање у пакетима или флашама, који су сви у једној мјери спремљени и на којима мора бити натпис са тачним назначењем начина употребе (сумпорни цвијет, хлорни креч, прашак од сулфата бакра, течан хлорир цинка од 45°). Ове материје треба давати бесплатно лицима која замоле а у исто вријеме поднесу бон од лекара или кога члана општинске управе.

О колима. — Ваља се за вријеме постарати о довољном броју кола, искључно одређених за превоз колеричних болесника. Њих ваља сваки дан дезинфиковати; исто такс ваља чинити и са оним колима која из станова преносе заражене ствари да их доцније очишћене натраг врате.

О амбулаторијама и болницама. — Најзад ваља што прије спремити амбулаторије, у којима се указује тренутна помоћ, одвојене собе за пријеку потребу у општим болницама, као и болнице и бараке нарочито одређене за болеснике од колере.

(»Нар. Здравље«.)

Превео Др. Јакић.

сније толиких деценија опет оживједу ријеч Бакачеву: „regnum regno“.

Но није свака ријеч тако златном јабуком; и Ерида, божица свађе и раздора има јабуку, коју баца међу људе на затор њихов, а како брзо неотпрши која непромишљена, неозбиљна.

С тога треба понајприје овдје свакоју метнути на златну вагу хладна разбора, ма и крвца говорнику јоште тако вруће врела. —

Жалибоже немадемо којекаквим упливима изван нас захвалити, да су нам чуства којекако расцјепкана баш у овом питању. Но човјеку од ока мора бити мисао јача од чуства, душа крјепчија од срца, па кад ово приложимо разбору, будите увјерени: и срце ће са своје странутице, на коју је залутало, кренути на прави пут, па да ће на том путу, чим се је доселе више туђнло, тим радосније и одважније напријед ступити, јер, господо, увјек остаје великом истином, да крв није вода.

Ја препоручујем тако законску основу, те ћу бити особито сретан, ако ми не ће бити згоде за одговор, јер ја досега лепше, достојније и успјешније дебате у овом питању од оваковог немогу себи замислити.

Наш мук зборише покуп оних вијемих пламених језика духовских, који су лебдјели над главама апостола мира и љубави ближњега, па к тај закон није ино, но такођер апостол мира и љубави међу племенским сродницима, који ће, ако Бог да, ставити сами себи политичку праву сложногa рада на част и спас заједничке хрватске нам отаџбине.

Молич високи сабор, да прими основу за подлогу специјалне дебате.

Заступник др. Суботић признаје захвалношћу, како су хрватске странке овога сабора пригрлиле братском љубави предлог заступника српске народности. Народна странка показала се је правим братом; независна народна странка изјавила је такођер у одбору спремност прихватити предлог, странка, којој припада госп. изјеститељ, показала је права и искрена братска чуства, те им с тога и најсрдачније захваљује. Само једна странка, странка права, није се о предлогу изјавила, те незна, како би га примила. Српски народ-народ је срца и осјећаја; он ја за домо, вичу спреман жртвовати имање, живот и дјецу, пријатељ је искрену пријатељу, те хвали браћи на братској љубави. (Живио.)

Покуп је још заступник госп. Кукуљевић с неколико заносних ријечи поздравно предлог, гласовано је, те је основа у главној и специјалној расправи примљена једногласно.

ЗАТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ НАРОДНИХ И ВЈЕШТАЧКИХ РУКОТВОРИНА СРПКИЊА.

У понедјељак пред вече затворена је, пошто је три пуне недјеље постојала, изложба рукотворина Српкиња . . .

Сполашња, видљива страна ове свечаности није истина носила на себи онај да кажемо декоративни знак, што га примјетисмо на свечаности приликом отварања сада већ минуле изложбе, али се у толико узвишеније манифестовала она друга, унутрашња страна све свечаности: општа радост, да нас изложба — није омахнула.

Није овдје у извјештају овоме мјеста ни прилике, да се подробније забавимо око питања: Да ли је и у колико одговорила изложба оној тројакој цијељи, што је изведена у чланку: „Изложба народних и вјештачких рукотворина Српкиња“ — отштампаном у 108 ом броју овога листа, но толико ипак можемо већ овдје очитовати, да је изложба у главном не само задовољила наше очекивање, већ га је у многом чему и премашила, а ако у појединостима, може бити, што-шта није у оној мјери на видик изнешено, како је могло бити, не треба с ума сметнути, да је ово први корак на овом путу, и дјело што га је народ сам собом без ичије приномоћи али помоћу својих досе слабачких и несавршених радних и иних средстава, замишљено и оживотворио и свијету приказао.

Узмемо ли то све у обзир, а не изгубимо ли из вида ни остале јавне и скривене тешкоће што их је народ наш при остварању ове замисли морао да савлада, онда с успјехом изложбе можемо потпуно задовољни бити, тим прије и у толико више, што је изложба та јасно доказала, каквом ванредном и умјерав огромном радном снагом располажу наше женскиње.

Ту снагу треба организовати, треба јој према духу и особинама народним правац одредити, којим да ноће на путу даљег развитка, а да очува своје чисто српско народно обиљежје.

Учини ли се то, а треба да се учини, онда смо увјерени да ће минула изложба у историји нашег културног развитка остати обиљежена као догађај, који је у прилично вредном животу народа нашег спасоносан преврат изазвао, догађај, који је народу нашем отворио двери лепшој, сретнијој будућности.

Да то буде позване су у првом реду да око тога приону наше добротворне женске задруге, које треба на све стране и Српству познати, и сваки пријатељ народа и народног напретка дужан је задруге те у њиховом по постанак народа спасоносном предузећу што надаљније потпомагати.

У том нек су нам сада послије изложбе на уму ријечи Бранкове:

„Пут раскрчен, горе шаме вите“ — и оне Змај Јовакове:

„Треба хтјети, треба смјети
„Пак да видиш, куд се лети.“

Но да се вратимо нашем предмету, затварању изложбе.

Око 6 сах. по подне искупи се у николајевској порти пред зградом више дјевојачке школе одабрано друштво, међу којима бјеше и гостију са стране и доста Несрба сугрђана наших.

По што је уважена предсједница ов. добротв. задруге г.ђа Јул. Радовановићка са неколико топлих и усрдних ријечи поздравила сакупљену публику, доби ријеч г. Аркадије Варађанин, вриједни и неуморни тајник задружни, који изговори слиједећу бесједу:

Многоштовани зборе!

Божја вода пружила нам је прилику, да срећно и успјешно довршимо I. изложбу женских рукотворина Српкиња из Аустро Угарске и да у то име данас затворимо двери новог храма женске нам величине и украса. Са овим тренутком затвара нам се испред очију око бајно шарењило, које нам је пуно 3 недјеље дана сијало и очи заслепљивало, губи се украс, који нас је очаравао, нестаје она љепота и вјештина женска, која нас је дивила и ми се враћамо својим кућама пуни лијепога утиска и пријатне успомене, што ће не само наше груди надимати, него ће и у причи и у приповјетци пријећи и на наш напредак да и њега нађа лијепим примјером рада и укуса; особито очекујем то од пошт. учитеља и учитељица наших, који су понајвише радили за ову ствар, да ће као преносиоци културе указати напретку та нова два стуба: просвјету и рад — у којима се огледа наш XIX. вијек а на који се зида и спрема љепши и красији XX. вијек.

Ми се поносимо, што је наша добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња прва покушала, да наш женски домаћи рад приказе свијету и да тим изнесе на видик богатство и величину наше домаће радиности и тим да прибави народу нашем угледа, а потребним радилицама прилике, да своју вјештину и труд наплате и себе материјално и морално унаприједе. А задруги је свој највећа хвала за подношене жртве и труде око изложбе ове, опште признање, које се јавно и приватно од наше и страног свијета изјављивало и указале до сада на лијепом укусу и дивном украсу изложбе, да ће погодити нашу и општу жељу ако се овдје на крају ове изложбе јавно захвалим одбору и цијелој добротворној Задруги Српкиња Новосаткиња (живјеле!) на доброј и истрајној вољи, а посебице ако се дубоко поклоним и захвалим неуморној, истрајној, брижљивој начеоници благородној ђи Јулијани Радовановићки (Живјела!) и њеним вјерним сапутницама и помагачицама подначеоници ђи Аки из. Рокинића и благајници ђи Софији Јестићки (живјеле!) па и појединe чланице показале су се овом приликом неуморна труда и рада, али њи три више свију истрајање. Исто тако од мушких помагача, највише је у овом послу истрајао и помагао секретар Матице Српске наш уважени књижевник г. Антоније Хаџић, (живио!) који такође заслужује наше јавно признање и одличије. Не мање признање заслужује и г. Стеван В. Поповић (живио!) књижевник и референат школски (који је питање изложбе у своје вријеме потакао) који је о овом труду саставио „вођу“ за ову изложбу и тим отворио шире врата, те се јасније и боље могло загледати у ту ризницу народног рада нашег.

По реду се захваљујем овом приликом свим добротворним женским задругама: у Вршцу, Кикинди, Сегедину, Суботици, Ст. Бечеју и прирећивачким одборима у Бечкереку, Панчеву, Ср. Карловцима, Сомбору, Осјеку и Футогу, као и свим појединим родољубима и родољубкињама, који су трудом, радом и покртвовањем приномогли, да се овака красна изложба створила, те нама, њима и цијелом народу есвјетлале образ и подичиле српскиње пред својим и страних свијетом.

Дужност ми је да на овом мјесту изјавим у име Задруге најтоплију хвалу овдашњој срп. прав. црквеној општини што је уступила дворану бесплатно а изјављујемо хвалу и самим посјетиоцима изложбе, којих је било на 9000 и који су потпомогли Задругу материјално са 35000 фор. Тако исто захваљујемо и појединим задругама и прирећивачким одборима што су на трошак изложбени приложили или покупили добровољних прилога 795 фор., и то: на првом мјесту ђи С. Ј. Суботићки из Осјека (за прилог од 300 фор.), затим кикиндској доброт. задруги (за прилог од 100 фор.), панчевачком прирећ. одбору, земунском прирећ. одбору и вршачкој доброт. задруги (на прилозима од 50 фор.),

---

суботичкој доброт. задрузи (на прилозима од 62 фор.), Ани Стојковој из Сенте (на прилог од 40 фор.), Јул. Миодановићевој из Сенте (на прил. од 62 фор. 50 н.), срп. карловачком прирећ. одбору (на прил. од 50 фор.), сутошком прирећ. одбору (на прил. од 10 фор.), г. Алексиј Борђевићу из Шида (на прил. од 5 фор.), Јелени Спајић из Шида (на прил. 2 фор.) и осталим приложницима за вријеме ове изложбе. Поред ових богатих прилога прије у течају изложбе као и на забавама и од улазница утекло је свега на изложбене цијеле 5300 фор. те је тако одбор добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња могао из благодарности и признања додијелити у име награде за премије народним радилицама на изложби 1000 фор. а пресуднички одбор досудио је само на радиз народне струке — у коју је одбор уврстио: златан вез, бисер, шупљику и шав руком, ћилиму тканицу (бијелог и шареног веза) и тканје ћилимова — 5 новчаних награда I. реда по 4 дуката и 16 новч. награда II. реда по 2 дуката и до 50 награда III. реда по 1 дукат, с тим додатком, да се премије I. и II. реда издају с дотичном дипломом — без обзира на материјално стање радилица, премије III. реда пак само сиромашкијим радилицама.

За вјештачке радове ријешено је у пресудничком одбору, да се њих издају само дипломе I. и II. реда. Послови дјеце из основне школе не ће се појединце награђивати, већ ће се награда подијелити дотичним учитељицама: радови ученица виших дјевојачких школа и радови ученица учитељских школа награђиваће се на исте, као и остале изложке.

Кад смо тако на крају наше тромједељне светкованје срећно прекрили, допустите, да се усрдно захвалимо на дозволи нашој вис. зем. влади, и тада да се помолимо пробласи творцу за краљеве Нашег Премилостивог краља Франца Јосифа I. краљице Јелисавете, као и престолонаследника Рудолфа и Стефаније са срдачним усклицима: Живјели! (Живјели! Живјели!)

Захвалимо у опште још једном нашим дичним Српкињама и усклицимо им једнодушно: Живјеле! (Живјеле! Живјеле!) (Застава).

Политички преглед.

Очи цијелога свијета управљене су данас на Варшаву, гдје ће се прекјутра састати цареви: руски, аустро-угарски и њемачки. Као што наша денешња из Петрограда гласи, руски цар је још у понедјељник стигао у Варшаву са царицом, царевићем и великим кнезовима. У пратњи није био Гире, али је, као што потоња денешња глас, тамо послије стигао. Цар је одмах пошао у цркву на благодарење, а за тим је држана велика војничка маневрь, која је трајала близу три уре. Састанак са царевима биће у понедјељак, али не у Варшави, него у једноме дворцу близу Варшаве, који је на ту цијељ већ спремљен. Цар њемачки и цар аустро-угарски полазе сутра и стићи ће у понедјељак у Скрњевић, гдје ће остати са царем руским до сриједе. У денешњима не стоји, да ће цареве пратити њихови министри Бисмарк и Гаљоки, али је ова прилика, да ће и то бити, или ће можда за њима доћи.

Толико се за сад зна о састанку. О политичком значају и замашају његовом говори се на другом мјесту овога листа.

* * *

По новинама просуо се глас, да је **Кина** објавила рат Француској и да су по Пекингу већ прикована плакати, у којима се то народу тамошњем објављује. Међу тијем, агенција Авасова опровргава ту вијест потврђујући да Кина није објавила рата Француској. Био не био објављен тај рат, он се у самој ствари води с једне и с друге стране, а баш у толико је теже водити га, што није објављен, те се не зна, када ће да се подведе под правила међународног права. Фери је на великој муци, када ће пред Јеропом да оправда насилне кораке адмирала Курбета, који се већ више не могу подвести под невину формуду репресалије јер носе на себи све знакове правога рата. Али је Фери ипак без бриге, јер га заштићава у овом подузећу велики пријатељ Француске — кнез Бисмарк. Курбе још није ништа подузимао, од како је развалио оружницу кинеску код Фучеа, те се право не зна, на коју ће страну даље кренути. Можда и то оклијевање стоји у свези са неодређеним обзирима ових непријатеља, те су отворена чежњу Кине и Француске.

* * *

Изасланици енглеске владе за Мисир, лорд Вудхоз и лорд Нортбрук, вратили су се на Лондон из своје опредељене ће су прошле године ради Јегипта на Трипоље, а одатле су кренули на нарочитом пароброду за Александрију. Пошто стављено у задатак, да ће с њима

на Картум, да разбије тамошњу посаду и да ослободи Гордона; други има да проучи право стање Мисира и да поднесе влади извјештај о њему. Обојица су згодни људи Уолели је, кажу, најбољи генерао енглески а Нортбрук је дуго служио у Индији, па зна како треба поступати «с дивљим народима». Од њихова изасланства влада енглеска све очекује, а види се да је намјерна да мисирско питање сама рјешии. То се Француза никако не допада, али сад немају куд, јер су и сами много заплетени са Кином.

* * *

Гледетов је пошао у Скотеку, у свој изборни округ мидлосијавски, гдје је прије три године држао чувене hands-off бесједе. И сад је пошао да се објасни са својим бирачима, али објашњења ова тичу се сада унутрашње политике, нарочито **изборне реформе**. Прву своју бесједу, која је пуне двије уре трајала, држао је у Мидлосијану гдје се, међу осталијем, о изборној реформи овако изразио:

„Особита циљ мога доласка у ово мјесто, не узимајући у вид дужност моју према бирачима, јесте питање о предузимању свију законих мјера за што скорије усвајање приједлога о изборној реформи. Одбацивање приједлога од стране горњега дома произвело је друго и озбиљније питање, а на име питање о озбиљном органском преображају његовога склопа. Ја се сада не ћу дотицати тога питања. Данас је влади стало да сазна, да ли је народна жеља да се уставним путем прошири бирачко право на два милиона становника. Већина од 130 гласова доњега дома усвојила је поменути приједлог, а при трећем читању предсједник је наредио те се забиљежало у протокол да је приједлог усвојен једногласном одлуком. Горњи је дом одбацио приједлог и тиме је земаљ доведена у критично стање; сада је стало до питања да се зна: ко има право а ко нема?" Бесједник је за тим прешао на најмање детаље пребацивања опозиције на бирачку реформу и на то што је влада пропустила поднијети приједлог о подјели бирачких округа. Гледетов побија тврђење лорда Солзбрија, да проширење бирачкога права стоји у свези са ревизијом устава. „Приједлогом изборне реформе, продужује он, без сумње је велики преображај учињен, јер он даје право толикоме броју бирача; али отуда не излази да треба увести још какво новачење у основним земаљским законима." Он наглашује како је влада предузела све што може да бирачку реформу прими и торијевска партија. Послије тога бесједник је прешао у говору на смјелост горњега дома, на сукоб племића са народним представништвом. „Горњи дом, вели он, треба да се задовољи са оним правом и силом коју има при рјешавању земаљских питања; он не треба да долази у сукоб са очигледним жељама народа. „Племићи се не могу сматрати као представници сталнога кишњења земље, по што је они не представљају. Колико ми се чини, законодавна радња већине горњега дома за посљедњу половину вијека није била ни од какве користи нити благодети по земљу. Што више сазнајем историју ове земље, све више долазим до убјеђења, да није мудро бити на страни горњега дома у изборној реформи. Ја бих се радије одрекао мога учешћа у политичкоме животу, него што бих био за то, да се уведе ма какво новачење у данашњим кризама, када таква питања никада није тражила парламентска већина."

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 1. Септембра.

— Њихове Свјетлости Књагиња ца Марија, Јелена и Ана пошле су ове недјеље на науке у Петроград. Срећно да Бог да!

— Стање здравља у нашој отаџбини са сим је повољно. Како је пак јака зараза завладала у Италији, то је влада наша наредила најстрожије здравствене мјере за све што из Италије долази у Црну Гору.

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 12. Августа. — Ове недјеље имали смо маестро прилично јак и ведро вријеме, па за 4 дана широм прилично јак, облачно л кишу, па грско прилично јак и мало облачно. А море немирно.

Улазак и излазак Бојане био је слободан за два дана.

Доједриште:

Траб. црн. „Дуе Амичи", тон. 24, кап. Фазли Гучи, из Обота, су 5 момака, празан.

Траб. црн. „Угурлије", тон. 39, кап. Исламбег, из Обота, су 6 момака, крцат вуне и руја.

Траб. црн. „Бахрије", тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, из Обота су 6 момака, крцат вуне.

Доједриште:

Траб. црн. „Дуе Амичи", тон. 24, кап. Фазли Гучи, за Медову, су 5 момака, празан.

Траб. црн. „Угурлије", тон. 39, кап. Исламбег, за Тријешће, су 6 момака, крцат вуне и руја.

Траб. црн. „Бахрије", тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, за Тријешће, су 6 момака крцат вуне.

Улцињ, 19. Августа. — Ове недјеље имали смо вјетрове од I., III. и IV. четврта јаке, умјерене, дагушне и за вријеме тишину, за 6 дана мало да не ведро и мирно море, а за 2 дана сијевање, грмљавина, киша и узбуркано море.

Доједриште:

Траб. црн. „К. Скутарино", тон. 34, кап. Сулејман Јусуф, из Задра и Мљетака, крцат за Обот.

Бриг тур. „Абдул Селам", тон. 100, кап. Касум Бељди, из Трипола, празан.

Траб. црн. „Велоце", тон. 19, кап. Бет Уси, из Риска, празан.

Траб. црн. „Аирлије", тон. 20, кап. А. Бећир, из Риска празан.

Барка црн. „Бел Фиоре", тон. 4, кап. Бет Бузук, из Драча, крцат котрова.

Барка црн. „Сехиин Бахор", тон. 3, кап. Д. Мустафа, из Драча, крцат котрова.

Барка црн. „Душа Моја", тон. 4, кап. А. Ибраим, из Бара, су 4 бар. ракије.

Поједриште:

Траб. црн. „Корнере Скутарино", тон. 34, кап. Сулејман Јусуф, за Обот, крцат из Мљетака.

Бриг. тур. „Абдул Селам", тон. 3, кап. Д. Мустафа, за Драч празан.

Барка црн. „Сефил Бахер", тон. 3, кап. Д. Мустафа, за Драч празан.

Барка црн. „Ристо Стојовић", тон. 3, кап. Сулејман Закули, за Драч, празан.

Бар, 22. Августа. — Почетком ове недјеље имадосмо за два дана лијепо вријеме, па иза тога југ доста јаки са кишом и забуђеним морем, па и опет лијепо вријеме, ведро небо и море мирно са вјетровима од I. и IV. изадранта.

Барометар који бијаше сашао на 75—5. изађе на ново на 76—7.

15. ов. мј. дође уредно из Тријешћа и Далмације пар. аустр.-уг. „Нил", тон. 518, кап. Милетић Витале, који искрца неколико трговине и путника за ову луку и крену у одређено вријеме за Арбанију и Крф.

20. ов. врати се више поменути параброд из Крфа и Арбаније и пошто учини своје операције у ову луку, крену сјутра дан као обично за Далмацију и Тријешће.

Исти дан дође из Св. Николе на Бојани параброд црногорски „Нови Пазар", кап. Саво Петковић, празан за овђе.

Телеграми „Гласа Црногорца."

ВАРШАВА, 27. Јула. — Цар, Царица, Царевић и велики кнезови стигли на 10 ура, присуствовали служби Божјој у цркви, а за тијем маневрама војске које почеше на 11½ а свршише на 2 уре по подне.

НАПОЉ, 27. Јула. — Краљ стигао амо, дочекан с одушевљењем. Јуче овђе разбољело се 346 од колере, умрло 113.

БЕЧ, 30. Јула. — Јуче давао цар свечан обед у славу цара руског и напио здравицу у здравље његово.

БЕРЛИН, 30. Јула. — Бисмарко је синоћ стигао амо.

ПАРИЗ, 30. Јула. — Агенција Авасова опроврга вијест, да је Кина објавила рат Француској. „Тан" потврђује, да ће влада наставити извршење уговора Тијенцинског.

НАПОЉ, 30 Јула. — Јуче разбољело се овђе од колере 966, умрло 474.

ПЕТРОГРАД, 1. Августа. — Приправе у Скрњевићу за састанак тројице царева довршене. Цар аустријски и цар њемачки стићи ће у понедјељник, а њени ће натраг у сриједу. Гирс је данас пошао одавде за Варшаву.

НАПОЉ, 1. Августа. — За потоње 24 уре разбољело се овђе од колере 848, умрло 386.

БЕРЛИН, 1. Августа. — Званични лист саопштава именовање њемачкога конзула за Конго (земљиште на западној обали Африке.)

ПРИЛОЗИ ЗА ЗИДАЊЕ „ЗЕТСКОГА ДОМА".

(Скупио у Загребу г. Илија Гутеша).

	фор.	новч.
Илија Гутеша	10	—
Богдан Медаковић	10	—
Петар Мандић	5	—
Сава Стојић	5	—
Милан Станковић	10	—
Петар Слијепчевић	5	—
Гавела Никола	5	—
Шорак Јован	1	—
Живковић Јоца	1	—
Скупа фор.	52	н. —
Потоња сума „	6079	н. 41
Свега до сад фор.	6131	н. 41

Цетиње, 1. Септембра 1884.

Одбор за скупљање прилога:

М. Петровић. Ј. Поповић-Липовац.
М. Бакић. П. Врбица.

Књижевни огласи.

Изишао је 29.ти број

„ЦРНОГОРКЕ",

у којем се налази ово:

1) Хамлет, Краљевић Дански. Трагедија у 5 чинова од Виљема Шекспира, с енглеског превео др. Лазо Костић.

2) Mens sana in corpore sano. (Из рукописа: Мозак и срце у књижевности). (Наставак). Пише Јован Павловић.

3) Тишина по олују (Леопарди). од Т.

4) На повратку с Бранкове свечаности. IV. Од Вуковара до Тријешћа. Пише др. Лазо Томановић.

5) Мојој милој. (По Мицкјевићу). Од Јов. Поповића-Липовца.

6) Под Острогом 1884. Биљешке с пута. (Наставак). Од Ј. П.

7) Књижевни преглед. (Вијести из страних књижевности).

„Црногорка", лист за књижевност и поуку, излази на Цетињу сваког четвртка на цијелом табаку.

Стаје за Црну Гору Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину:

На годину . . . . . 4 фор. — н. вр.
На по године . . . 2 „ — „ „
На три мјесеца . 1 „ — „ „

За све остале земље:

На годину . . 15 франака у злату.
На по године . 8 „ „ „
На три мјесеца 4 франка у злату.

Претплата из Црне Горе шаље се управо „уредништву „Црногорке" на Цетиње".

Претплата из Аустро-Угарске (Босне и Хецеговине) нека се шаље поштанском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор.

Претплата из Србије нек се шаље књижари Валожића у Биоград.

Из свијех тих крајева ко хоће може слати претплату и управо на уредништво „Црногорке", али вазда само у писму до Цетиња писму.

Нови претплатници могу још добити све бројеве „Црногорке" од почетка нове године.

Цетиње, 1. Септембра 1884.

Уредништво „Црногорке".

Трговачке вијести.

Тријешће, 26. Августа.

Кава ниже цијене. Рио од фр. 50—64; боља ф. 69—90. Лагера ф. 69—79. Порторико ф. 86—105. Мока ф. 97—106.

Цукар тврде цијене.

Уље обично за јело ф. 40—42. Далматинско ф. 42—46. Талијанско фино ф. 70—88 по квалићи.

Ориз гал. ф. 18—20.—; инглески ф. 10—16·50 Бакалар ф. 22.

Петролеј чврсто држан по 9·50—10.60 у барилах; ф. 12.50 у сандуцима.

Маст свињска права по ф. 54.60, инглеска ф. 55—56.—

Сланина слабо тражена по ф. 56.—59 Масло ф. 80—96. — Јој ф. 44.50. Паранце пилинуик од ф. 5—7 сандук Рожњи ф. 5—7.—. Јечмиште ф. 36 — Грожђе Султ. ф. 15—36. Смокве ф. 8—12. — Грашак ф. 10—13. Пасуљ ф. 7—11.50. — Лећа ф. 13—20. — Вуна босанска ф. 106—115. Истарска ф. 110—.— слабо тражена. —

Коже стројене ф. 140—160. — Воловске сирове ф. 48—56. — Јагњеће 100 ком. ф. 76—116. Јечје ф. 24—35. Лијес живље тражен, а његово издржање. — Сијено 150 новч. до 1.80.

Шљиве босанске и хрватске ф. 26. —28. Пшеница ф. 9.45—10. Кукуруз влашки ф. 6.50 до 7.—; Банатски ф. —8.50. Хрватски ф. 7.7.50 Раж ф. 7.52 Зоб мађарска ф. 7.50. Хрватска ф. 7.50 8.—. Арбанашка ф. 6.25—7.

Трјешћанска курса: дне 26. Августа 1884

Аустријски државни папири ф. 80.—70—80.79, исти у сребру ф. 81.45; исти у злату ф. 103.90, 5% аустријска рента фор. 96.50.

Дионице народне банке ф. 858. — Кредит ф. 296.—; Лојд ф. 620.

Лондон 10 лира стерлина ф. 121.50—121.80 Наполеони ф. 9.64½.965½, н. кр. цекини ф. 5.67—569; државне марке ф. 59.45—59.55; француске ф. 48.15—48.30.

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка поште.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недјељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 1 уру по по дне; у сриједу: раздавање у 12 ура по дне; у четвртак: раздавање у 7 ура по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНСА полази са Цетиња за Котор у четвртак, у 6 ура у јутро, предавање у сриједу до 6 ура по по дне.

Долази из Котора у четвртак у 8 ура подне, раздавање у петак у 8 ура пред подне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедјељник, сриједу и суботу, предавање до 11 и по ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Улцња у уторник, четвртак и недјељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНСА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у суботу, предавање у петак до 4 уре по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 12 у јутро и од 4 до 6 по по дне

Цетиње, 1. Јуна 1883.

Управитељство
Кн. црногорске поште.

ОГЛАСИ.

5000
ОСТАТАКА ОД ЧОХЕ

(3—4 м.) у свјема бојама за потпуно мушко одијело шаље под рамбасом, 1 остатак за ф. 5,

L. Storch in Brünn

Што се не допадне, прима се натраг без замјерке.

Мостре шаљу се на приповедало 10 новч. у поштанским биљезима.

(16—52)

ЛИЈЕЧЕЊЕ РАДИКАЛНО

И БРЗО

свијех

БОЛЕСТИ нервозних,

ЕПИЛЕПТИЧНИХ И ТАЛИХ

по мојој сопственој методи.

Награда се не тражи напријед него кад болесник оздрави.

Др. проф. А. МАЛАСПИНА

члан многих учених друштава

106, Faubourg, St. Honoré 106. Paris.

ЛЕКОВИ СЪ ДАЛУ ПРИКО ПИСМА

(13—52)

Уредник и издавалац **Божо Попаковић**

Државна штампарија.